

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicae, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

De Sacramentis In Genere Ac De Sacramentalibus Nec Non De Sacramentis Baptismi, Confirmationis, atque Extremæ Unctionis Decisiones

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Decisio LXXX. Argumentum. Ostenditur, quod infirmus priusquàm ungatur Oleo Sancto debet Sacramentaliter confiteri peccata sua, discutitur utilis Quæstio, quid agendum à Parocho, si infirmus sensibus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94638)

manus carnificis, prout Reis accidit per Judices morti damnatis, Regula est à Doctores, & universali consuetudine approbata; quòd his Extrema Unctio non est ministranda; quia licet sint exeuntes ex hoc mundo, tamen non sunt infirmi, pro quibus hoc Sacramentum fuit institutum. S. Thom. in 4. dist. 23. q. 2. art. 2. Layman libr. 5. tract. 8. cap. 4. num. 4. Tamburin de Extr. Unct. lib. 6. cap. 12. §. 5. num. 2. Emin. Cardin. de Lauræa d. disp. 11. num. 169. Gonzalez, in cap. Quæsit, num. 2. de Verb. Signific. tom. 5. & Maltrius d. disp. 6. num. 104.

Duo tamen casus notat Gobatus d. tract. 8. num. 847. & 848. in quibus etiam infelices Rei à carnifice trucidandi liniri possunt Oleo Sacro, & muniri hoc Sacramento. Primus casus est, si publicata mortis sententia, & adveniente die executionis ejus, Reus vel obruncandus, vel suspendendus mortali febre, aliove gravissimo morbo afficiatur; tunc enim ultra Sacramenta Confessionis, & Eucharistiae, etiam hoc Extremæ Unctionis debet eidem ministrari; verè enim est infirmus, ac infirmitate periculosa laborat, ut ait Escobar Problem. 30. quem laudat, ac sequitur Gobatus ibidem num. 847. Alter casus est, quando Reorum, præcipuè homicidarum, artus, brachia, femora, tibiae, aspectus franguntur rota ferro prominente armata. In hac carnificina, quæ legibus, & moribus Germanorum, ac Francorum recepta est, ac practicitur cum homicidis voluntariis, aliisque publicis latronibus, & viarum grassatoribus, sæpe accidit, ut reus fractis ossibus implexus rotæ post illam horrificam contractionem diu vivat, & à spectantibus haustus aquæ frigida petat; adeo ut etiam per triduum animam agat, antequam expiret. In hoc casu sicut licitum est tam sæcularibus, quam religiosi solari miserrimum illum patientem; ita non censetur prohibitum eidem penitenti, & hoc Sacramentum Extremæ Unctionis flagitanti, illud pie ministrare, etsi suæ rotæ alligato; ea ratione, quia in tali casu superviventia post fracturam ossium Reus ipse morti proximus est ob vulnera suscepta, & ob ossifragium; ut considerant Palaus, ac Tannerus, quos citat, & sequitur ipsemet Gobatus d. tract. 8. d. num. 848. cum duobus sequentibus; subdens in nihilo offendi referentiam Sacramenti exhibiti in illo patibuli loco, quia nullus planè locus determinatus est pro hac inunctione; neque Magistratum sæcularem posse id prohibere; cum sit actio merè spiritualis, nihil præjudicans publicæ justitiæ. Tali carnificina, ait P. Gobatus, vidisse puniri mulierem lacertosam, quæ aliam in domo propria ex insidiis trucidaverat, cremio in caput impacto. Perantiquum fuisse rotarum supplicium docet Cælius Rhodigin. Lest. antiquar. libr. 10. cap. 5. & multiplicis generis rotas fuisse notat Emin. Card. Baronius in Martyrolog. Rom. die 13. Aprilis.

DECISIO LXXX.

ARGUMENTUM.

Ostenditur, quòd infirmus priusquam ungatur Oleo Sancto debet Sacramentaliter confiteri peccata sua; discutitur utilis Quæstio, quid agendum à Parocho, si infirmus sensibus sit destitutus? vel in amentiam prolapsus, itaut non possit con-

fiteri? Refertur duplex stultitia: Una spiritualis, & meritoria, quam servi Dei affectarunt, inter quos B. Simon Salo, B. Jacoponus, & S. Philippus Neri; altera naturalis, & miserrima, ejus septemdecim species dignè scitu numerantur. Tandem resolvitur Extremam Unctionem esse dandam infirmis amentibus, qui antea habuerunt usum rationis; non etiam stultis à nativitate, nisi sub conditione: si aliquo modo deliquisti.

SUMMARIUM.

- 1 Dolor de peccatis requiritur in infirmo, ut Oleum Sanctum recipiat.
- 2 Confessio mortaliū debet precedere Extremam Unctionem.
- 3 Publicus Penitens non inungitur Oleo Sancto ante reconciliationem.
- 4 Excommunicatus est prius absolvendus, dein Oleo Sancto unguendus.
- 5 Sensibus destitutus infirmus an inungendus?
- 6 Peccatori notorio sensibus destituto an Extrema Unctio sit danda?
- 7 Argumentum à denegata sepultura Ecclesiastica ad denegationem Sacramentorum non valet.
- 8 Amentibus seu furiosis an danda sit Extrema Unctio.
- 9 Stultitia duplex, spiritualis, & sancta: naturalis & miserrima.
- 10 servi Dei se stultos fingunt.
- 11 B. Simonis Salostilla stultitia.
- 12 B. Jacoponi Tudertini sanctissima dementia.
- 13 Cornelii à Lapide encomium stultitiæ Sanctæ.
- 14 S. Philippus Neri demens reputari curabat.
- 15 Amentes unde dicti?
- 16 Stultitiæ naturalis causa quam sit;
- 17 Species plurimæ Stultitiæ naturalis.
- 18 Ira est species dementiæ.
- 19 Metus gravis causat dementiam.
- 20 Luxuria impetus facit insanire.
- 21 Amor nimius dementia est.
- 22 Ebrii dicuntur insani.
- 23 Dormientes loquendo, ac deambulando sunt dementes.
- 24 Sopor gravi oppressi reputantur amentes.
- 25 Apoplexia aufert rationis usum.
- 26 Epileptici censentur dementes.
- 27 Phrenetici species stultitiæ.
- 28 Ecstatici vocantur dementes.
- 29 Lycanthropia species stultitiæ. Et quæ?
- 30 Hidrophobi qui sint? & quomodo amentes?
- 31 Dæmoniacci, ac Fanatici qui dicantur?
- 32 Tarantula morsus facit insanire.
- 33 Morti proximi insanire solent.
- 34 Hypochondriaci dicuntur dementes.
- 35 Uterinus furor in mulieribus causat insaniam.
- 36 Extrema Unctio requirit devotionem in suscipiente.
- 37 Sacramentum non datur, ubi ejus effectus non operatur.
- 38 Moriendi modus, quem pius Vir dicebat eligendum sibi.
- 39 Amentes, qui antea usum rationis habebant, unguendi Oleo Sancto.

40 Ament-

- 40 Amentibus à nativitate num danda sit Extrema Unctio?
 41 Amentes à nativitate cur nullum peccatum committant?
 42 Stulti à nativitate an saltem venialiter peccare possint?
 43 Diaboli tentationibus an dementes possint consentire?
 44 Stulto à nativitate Extrema Unctio dari potest sub conditione: Si aliquando deliquisti.

Quinta & ultima conditio necessaria in homine Viatore, baptizato, Usum rationis habente, ac infirmo, mortique probabiliter proximo, ut validè, ac licitè recipere possit Sacramentum Extremæ Unctionis est, ut sit pœnitens, ac dolens de suis peccatis. Ex hac conditione deducitur, debere Parochum antequam hoc Sacramentum ministret infirmo, ejus Confessionem Sacramentalem audire, & absolutionem dare; potissimum si in illa infirmitate ipsemet infirmus non fuisset confessus peccata sua; aded ut spectet ad Parochum ipsum advertere, ut nemo conficius peccati mortalis Extremam Unctionem recipiat, nisi prius animam per confessionem emundaverit. Hec obligatio probatur: Primò ex Concilio Moguntino celebrato Anno 847. in quo cap. 26, sic statutum fuit: *Ab infirmis in mortis periculo positis per Presbyteros pura inquirenda est confessio, & idè secundum canonicam auctoritatem, cum Unctione Dei animati, secundum statuta SS. Patrum communione Viatici resciantur.* Secundò, quia sic legitur dispositum in antiquissimis Ritualibus, quos allegat Ivenius d. Comment. de Extrema Unct. quest. 10. ubi Codex Siculus Barberinus, & vetus Pontificale Anglicanum. Tertiò ex Ritu conferendæ Unctionis Extremæ ex Codice Tiliano relato per Menardum in Notis ad lib. Sacramentor. S. Gregorii Papa pag. 340. Ubi hæc habet: *Antequam ungatur infirmus, confiteatur omnimodis Deo, & Sacerdoti suo puriter omnia peccata sua, & reconciliationem ab eo percipiat plenam: ut ulceribus vitiorum per confessionem purgatus, adaperis, dignius proficiat ei unctio spiritualis medendo nequitiarum putredinem interius latitantem.* Quartò, quia Extrema Unctio sicut dari non potest publico pœnitenti, nisi prius reconcilietur, ut ex cap. 8. Concilii Regiaticini, quod citatur ab Emin. Card. de Lauræa in Epitome Canonum Verb. Extr. Unct. in fine, neque excommunicato, nisi prius absolvatur ab excommunicatione, ex DD. allegatis per Salmanticenses de Sacrament. in gen. tract. 7. c. 4. n. 7. & per Tambur. de Extr. Unct. cap. 2. §. 4. n. 5. ita impertiri non debet peccatori, nisi præmittat suam Sacramentalem Confessionem. Quintò, quia sic etiam ordinavit S. Carolus Borromeus in suis Conciliis Provincialibus Att. part. 4. in Instru. de Extrem. Unct. his verbis: *Quoniam nihil Sacramenti gratiam magis impedit, quam mortalis aliqujus peccati conscientia; idcirco in eo ministrando usum, consuetudinemque hanc tenebis, ut si fieri potest, infirmum non ante ungas, quam peccata confessus sit.* Ex his doctrinis colligendæ sunt responiones, quæ dari debent duabus sequentibus instantiis.

Primæ est, quomodo gerere se debeat Parochus ex improvviso vocatus ad inungendum Oleo Sancto infirmum, qui jam sensibus est destitutus ob repentinum symptoma Apoplexiæ, aut alterius mortiferi accidentis? In hoc enim causa distinguere oportet: vel moribundus ille, qui amisit sensus, erat

homo timoratus, & saltem in Paschate antea acto confessus, ac Sacra Eucharistia refectus fuerat? & in hoc casu Parochus debet eum: absolvere Sacramentaliter sub conditione *si capax es*, & subindè ei ministrare Sacramentum Extremæ Unctionis ex illo fundamento, quod ego firmavi in meis Decisionibus de Sacramento Pœnitentiæ Decis. 32. sub. num. 7. videlicet de quocunque Christiano præsumi prudenter posse, in periculo, ac articulo mortis constituto, quod interius in corde suo doleat de peccatis, flagitet omnia Sacramenta Ecclesiæ, ut æternam salutem animæ ejus consequatur, quæ præsumptio sufficiens reputatur Theologis pro ministrandis eidem in extremo laboranti prædicta Sacramenta, ut docent Salmanticenses ubi supra tract. 6. cap. 8. num. 153. Pellizzarius in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 3. num. 60. & tom. 2. tract. 8. cap. 3. num. 114. Tamburinus in Methodo Exped. Confess. lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 11. ac alii plures, quos congerit, ac sequitur Diana part. 9. tract. 6. resol. 20. quæ reposita invenitur in opere Coordinato tom. 1. tract. 4. resol. 65. Vel ipse moribundus est notorius peccator, puta quia deperditis erat moribus, vivens vel in concubinato, aut in adulterio, aut in inimiciis, similibusve flagitiis; & in hoc casu secundum plurimos DD. quos cumulat Diana part. 3. tract. 3. resol. 8. à num. 5. & seqq. collocata in Coordinato tom. 1. tract. 4. resol. 63. absque Sacramentis est omnino dimittendus; quod rigorosè sustinent alii allegati à Gobato in Theol. Experim. tract. 7. num. 602. ubi ait: *Negandum est, licitè, valide absolvi eum, de quo constat non edidisse ulla signa pœnitentiæ absolutionem, esse constet fuisse virum bonum.* Undè multò minùs si laboret infamia malæ vitæ. Nihilominus etiam tali homini, & in tali casu absolutionem Sacramentalem sub conditione prædicta *si capax es*; & subindè Unctionem Extremam esse ministrandam concedunt plurimi, ac magnæ auctoritatis Doctores congesti à Diana, qui recessit à prima sua contraria opinione part. 9. tract. 6. resol. 20. existente nunc in Coordinato d. tom. 1. tract. 4. resol. 65. Imò Tamburin. d. lib. 2. de Expedit. Confess. cap. 10. §. 1. num. 12. non esse illicitam Sacramentorum ministrationem prædicto moribundo allerit, quamvis destitueretur sensibus actualiter peccando; est enim piè credendum, quod etiam pessimus peccator sentiens se vicinum morti conetur actus saltem attritionis in corde elicere, ut salvetur. Et idè Oleo Sacro esse inungendum tenet d. cap. 2. §. 4. n. 2. & ibi Coninch de Extr. Unct. disp. 19. à n. 19. & Suarez disp. 42. sect. 1. n. 10. Porro P. Gobatus subdit d. tr. 7. n. 603. id non esse penitus impossibile; sed nescire, quo modo possit praticari cum eo qui obiret vulneratus in duello, aut blasphemando, vel aliquod grave facinus committendo, prout si moriens esset publicus Usurarius, aut alius similis, cui Ecclesia denegat Ecclesiasticam sepulturam, ut latè probat Samuelius de Eccles. Sepult. tract. 2. contro. 7. concl. 7. 17. nec non contro. 8. conclus. 1. 2. & seq. Sed est adverendum, non valere argumentum à denegata Sepultura Ecclesiastica ad denegationem Sacramentorum, siquidem illa non conceditur in pœnam tantum; hæc non denegantur, si sint signa, vel præsumptio pœnitentiæ facinorum, quorum causa in foro exteriori extra locum Sacrum morientes in iisdem sunt tumultuandi, ut notant etiam DD. citati à Samuelio, ubi supra.

Altera instantia est, quomodo se gerere debeat

Z 3

Parochus,

⁸ Parochus, qui vocatur ad dandum hoc Sacramentum Extremæ Unctionis infirmo amenti, seu dementi, furioso, phrenetico, sive omnimoda stultitia detento? Pro intelligentia hujus instantiæ præmittere oportet, quod duplex est dementia, seu stultitia in homine. Una spiritualis, & sancta; secunda naturalis, ac miserrima.

Stultitia sancta, ac spiritualis est plurimorum, ne dicam omnium, servorum Dei, qui ad occultandam suam perfectionem, ac sanctitatem simulant mores absurdos, & quamvis sint sapientissimi, ac multiplices scientia excellant, fingunt se indoctos; imò etsi perfectissime fruuntur rationis bono, demonstrant factis, ac dictis se esse dementes, ac laborare stultitia in sui ipsorum ludibrium, humiliationem, ac contemptum; freti doctrina D. Pauli Apostoli scribentis: *Qui videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, ut sit sapiens.* 1. Cor. 3. 18. Hujusmodi spiritualis, sanctæque stultitiæ tria sunt magnifica exempla in Historiis Ecclesiasticis, antiquo, medio ac moderno temporibus. Antiquius excellit B. Simon Salo, qui post asperam in deserto pœnitentiam pluribus annis factam sic à Deo inspiratus ad sæculum reversus tanquam stultus inter gentes vivebat; ab omnibus despectus, irrisus, ac frequenter verberibus impetitus, & nihilominus gratia miraculorum, prophetiæ dono, secretarumque cogitationum hominum cognitione illustrabatur, ut videre est legenti ejus vitam relatam à Surio tom. 4. die prima Julii, nec non à P. Stefano Menochio in *Stoeris* centur. 3. cap. 86.

Medio tempore eximius sanctæ stultitiæ professor fuit B. Jacoponus Tudertinus; qui cum esset nobilis, ac civis primarius, Vir eruditissimus in Philosophia, Theologia, ac Utrouque Jure, cumque ejus uxor pulcherrima in juvenili ætate, ex obedientia mariti, in choreis existens, solario domus præcipiti effecto, occubisset, & vestibus exuta, reperta fuerit asperitum cilicium super nudum corpus habere, hoc exemplo in tantum pœnitentiæ desiderium exarsit, ac sui ipsius, mundique contemptum, ut per decem continuos annos, setanquam stultum in civitate, ac plateis gerens, ab omnibus irideretur, & ludibrii nomine Jacoponus diceretur, post multas, ac magnas sanctæ stultitiæ actiones Religionem Fratrum Minorum S. Francisci ingressus, in eadem doctissima, ac mysticacarmina sermone Italico composuit, & in altissimam Redemptoris charitatem ascendit, ut latius legitur in ejus vita, quam è Chronicis Sancti Francisci transcriptit piissimus Fr. Alexius Segalla Capuccinus in *Catena Aurea* part. 1. in die 20. Mensis. De his duobus Sanctissimis Viris, stultitiam, ac dementia publicè ob Dei amorem professis, ita loquitur Cornelius à Lapide in *Comment.* 1. Cor. cap. 1. Vers. 25.

„Simeon Salus, Franciscus, & maximi Sancti
„quæsierunt stulti haberi à mundo, ut Deo magis
„placerent; adeoque Religiones nonnullæ hunc
„quasi apicem perfectionis, & sapientiæ Christi-
„anæ suis præscribunt, ut tantum ament, cupiant,
„amplectantur sui contemptum, irrisiones, oppro-
„bria, injurias, quin & stulti haberi exoptent,
„quantum mundani sectantur sapientiæ famam,
„honorem, nominis celebritatem. Idque 1. Hac
„de causa, ut sic mundum perfectè contemnunt.
„2. Ut seipfos maxime humiliant, & innatum glo-
„riæ, laudis, honoris, ac celsitudinis appetitum

„extirpent. 3. Ut magis conformentur Christo,
„ejusque vestibus, & insignibus induantur, qui
„propter nos, & ut daret, nobis exemplum virtu-
„tis, & perfectionis, hæc ipsa elegit, voluit ha-
„beri stultus, factus est opprobrium hominum,
„& abjectio plebis. Dicunt ergo ipsi cum Paulo:
„*Mihi absit gloriari nisi in Cruce Domini Nostri*
„*Jesus Christi, per quem mihi mundus cruci-*
„*fixus est, & ego mundo.* Hæc omnia docet Crux
„Christi, si eam sæpè contempleris; nimirum Crux
„est fons sapientiæ. S. Bonaventura rogatus, unde
„tantam hauserit sapientiam, Crucifixum ostendit
„oculis penè attritum. B. Jacoponus Vir nobilis,
„& Literatus, cum ex Cruce Christi didicisset mun-
„do stultescere, rogatus à Christo sibi apparente
„amico, & familiariter, cur hanc stultitiam ita
„adamaret? respondit pio lepore, ut solebat: *Quia*
„*stultior me fuisse, Domine.*

Modernis temporibus sanctissimam hanc stultitiam professus fuit S. Philippus Neri, qui in alma Urbe vivens ad occultandam sanctitatem suam, ac specialium gratiarum dona, quibus eum Deus decoraverat, & homines, Prælati, ac Cardinales venerabantur, frequenter verba, gestus, actusque faciebat, qui stultitiam in eo indicabant, quos congerit in ejus vita Petr. Jacob. Bacci lib. 2. cap. 18. ac Menochius in *Stoeris* cit. Centur. 3. cap. 87. nec non novissime Joannes Marcianus in *Histor. Congr. Oratorii* lib. 2. cap. 16. & de hac sancta, ac provida dementia egregiè scripsit Emin. Card. Federicus Borromæus Archiepiscopus Mediolani in *Opuscul. de Vera, & occulta Sanctitate* lib. 3. cap. 13. cum duob. seqq. ubi excellentiam hujus spiritualis sanctæ insipientiæ commendat, ab aliis sui temporis professores ipsius virtutis commemorat.

Stultitia autem naturalis, ac miserrima illa est, qua laborant homines, quorum mens, seu rationis usus à pravis affectibus est læsus; amentes enim dicuntur quasi sine mente; nam etsi plurimi Medicorum, Philosophorum, ac Jurisprudentum opinentur, amentiam, dementia, aut stultitiam incurri cum oblædiatur, ac depravatur sola imaginatio. Galenus de *Loc. affect. & de Symptom. diff.* Celus lib. 3. cap. 17. & Menochius *consil.* 82. num. 221. vol. 1. verior tamen est opinio, homines amentes, dementes, stultos fieri, cum eorum mentium Ratio læditur; hæc autem læsio contingit ex depravatione spirituum, quando scilicet vel in totum, vel secundum partem pravi fiunt, crassi, turbidi, seu melancholici; & tunc hi recipientes quasdam falsas rerum species à Phantasia oblatas, eas pertinaciter retinent, & super iisdem intellectus incipit discurre, ac paulò post assentiri, & hinc oritur stultitia, atque dementia, ut doctè, ac diffusè probat Zacharias in *Q. Q. Medicolegal.* tom. 1. lib. 2. tit. 1. qu. 4. per totam ubi num. 33. exemplificat de stultis illis, qui nolunt comedere, dicentes, mortui sumus; vel qui egredi reculant à cubiculo asserentes habere nasum oblongum; vel quia putant pavimentum esse vitreum, aut alias ob similes falsas intellectus læsi ratiocinationes, de quibus disserit etiam Arelius lib. 3. *Impres.* 29. disc. 3. pag. 416. & 417.

Et quoniam, ut ait Scriptura Sacra stultorum infinitus est numerus, *Eccles.* 1. 15. innumera prope modum sunt species stultitiæ; inter quas secundum Philosophorum, Medicorum, ac Jurisprudentum observationes sequentes sunt præcipuæ. I. Est in iracundis; ira enim rationem ita lædit, ut intellectus non sit sui juris, & talis, ac tantus sit in-

- fit impetus iræ, ut nihil ab infania, aut furore differre differit Galenus de *Cognoscen. & curan. anim. morb. cap. 5. class. 2.* & Thelaurus decif. 168. num. 3. Ideo iram à culpa excusare ait Glossa in l. *Divortium. ff. de Divort.* Petrus Gerardus Singul. 16. n. 2. II. Est in timore gravis mali imminenti, cujus causa passiones subitæ, ac vehementes rationem omnino turbant, & confundunt. Zacchias d. lib. 2. tit. 1. quest. 7. num. 52. III. Est in impetu luxuriæ, qui sic est violentus præcipue in mulieribus, ut eas rationis usu prorsus privet, & fatuas reddat. Matth. Mattæilæ Singul. 102. num. 8. in annot. Hinc mulierem amasio suo de se copiam facientem non effici infamem tradunt Riccius in *Praxi part. 1. resol. 424. num. 8.* & Farinacius de *Delictis carnis q. 136. anum. 87.* & seqq. IV. Idcirco infania manifesta est nimis amor. Barbosa in cap. *Cum in juventute. n. 5. de Presumpt.* Tiraquell. de *Panis temperan. cap. 4. num. 1.* liquidem Amor reputatur vehementissima passio cordis, ex qua læditur cerebrum, & subinde ipsa ratio; amans enim rectè ratiocinari nequit, perdit propriæ voluntatis libertatem; & sensus etiam corporeos, & externos, præter internos corrumpit, & ideo quisquis amat, hallucinatur, & cæcuit in eo, quod amat, ut ex Platone, Galeno, & aliis Medicis, Philosophis, ac Poëtis demonstrat idem Zacchias d. lib. 2. tit. 1. quest. 10. num. 32. & seqq. qua de causa, ait, antiqui pinxerunt Amorem sine oculis. V. Species
- 22 infania est ebrietas, quando scilicet vino potenti in magna quantitate in stomachum demisso, ex eo plurimi vapores ad caput irrepunt, cerebrum invadunt, & omnem rationis usum adimunt, ut ex Menoch. de *Arbitrar. jud. cas. 326.* ex Caball. *Resol. crimin. cas. 297.* ac ex aliis multis DD ostendit idem Zacchias d. tit. quest. 11. per totam, in qua plene de hac dementia tractat. VI. Stultitia consideratur in dormientibus, qui de negotiis suis loquuntur, ac etiam in Noctambulis; illis scilicet, qui dormientes à lecto exurgunt, fores aperiunt, vestes induunt, arma quoque capellunt, & obvios quosque, quos vel inimicos imaginantur, vel cum quibus rixari se putant, offendunt; de quibus Bartol. in l. *Ut vim. num. 5. ff. de Just. & Jur.* Delrius *Disq. Magic. lib. 1. q. 3.* & And. Laurentius lib. 4. *Anatom. q. 12.* ubi reddit causam hujusmodi dementiae VII. Illa est, quam Medici considerant in Lethargicis, Comatosis, Caroticis, & aliis Somnulosis,
- 24 qui sopore oppressi, etiam ab aliis excitentur, non cessant dormire, & eorum somnus morbosus vocatur infania. Zacchias d. lib. 2. tit. 1. q. 13. VIII. Est, quæ provenit ab Apoplexia, per quam oppressus hoc malo amittit omnes facultates intellectus ob obstructionem nervorum, per quos interdictus est transitus à cerebro ad alias partes vitales; & de Apoplecticis legendus est Forestus lib. 10. *observ. 74.* & seqq. in quibus differit de duplici Apoplexiæ specie, forti, & levi. IX. Stulticia consistit in Epilepsia, quæ est convulsio totius corporis cum mentis, & sensuum ablatione. Galenus lib. 3. de *Loc. aff. cap. 7. classe 4.* & hæc pariter vel est fortis, vel levis, & de utraque bene tractat Vinc. Allarius lib. 6. de *morb. capit. lect. 31.* Zacchias d. tit. 1. quest. 14. ubi num. 26, notat, quod Epileptici vocantur etiam Lunatici, quia vel in novilunio, vel in plenilunio prehendantur hoc paroxysmo. X. Dementia, ac stulticia est Phreneticorum, Phrenesis verò est perpetuum delirium cum febre, ex cerebri ejulque membranarum inflammatione originem

ducens. Galenus *Comm. 2. in prim. Epidem. text. 3.* & ex J. C. Menochius *consil. 82. num. 198.* Appellatione autem phreneticorum veniunt etiam furiosi, ac maniacy, quia hi omnes dementia laborant, & usum rationis non habent. Zacchias d. lib. 2. tit. 1. quest. 16. num. 19. XI. Amentia est Ecstasicorum; sumitur autem Ecstasis pro raptu quodam mentis, qui privat hominem sensu, & motu; acciditque vel in hominibus Sanctis, dum rapiuntur ad contemplanda cœlestia: vel in infirmis ex morbo opprimente cerebrum, & auferente rationis usum. Hollerius *Comment. 7. aphorism. 5.* & Marcell. Donatus lib. 2. *Histor. Mirabil. cap. 1.* XII. Species stultitiæ est Lycantropia, vel Cynantropia infania lupina appellata: videlicet quando ægri hoc morbo affecti horrida, & inculta loca, luporum, aut canum more perlustrant, & cadavera ferarum, & hominum è sentinis, ac sepulchris eruere, ac rapere conantur, circa hæc miserabiliter infanientes; unde finxerunt antiqui Poëtæ plures à Diis conversos fuisse in belluas; imo Nabuchodonosor Regem Babylonie hoc morbo ex Divina permissione laborasse tenent Vallesius de *Sacra Philosoph. cap. 80.* Mercurialis lib. 1. *sua præf. cap. 11.* & Martin. Delrius *Disq. Magic. quest. 18.* XIII. dementia est in Hydrophobis, nempe hominibus rabiosis ob morbum canis rabidi; quibus nisi celere remedium adhibeatur, læditur rationis usus, & in aquæ timorem, ac odium incidunt, itant eam aspicere non valeant; & hoc morbo, ac infania obitisse Baldum Jurisconsultum notant plures Medici apud Forestum lib. 10. *Observat. 27.* & Zacchiam ubi supra quest. 17. advertentem, Hydrophobiam, infaniam scilicet ob rabiem contrahi etiam ex morsu luporum, atque serpentum. XIV. Stultitiæ species est in Dæmoniacy, ac Fanaticis, in quibus etiam causa infantiæ sit supernaturalis, nempe Dæmonium corpus obfident; tamen præcedit semper quædam corporis dispositio ex melancholia, seu attia bile prædominante, ac turgente, quæ hominem ad infaniam concitat. Forestus lib. 10. *Observ. 19.* in *Schol.* Delrius *Disquis. Magic. lib. 2. q. 29. sect. 3.* Zacchias d. lib. 2. art. 1. quest. 18. observans, quod hujusmodi infani homines præter exorcismos Ecclesiæ, etiam medicamentis naturalibus indigent, ut melancholia temperetur, & ipsi ad mentem redeant: addens prædictis esse similes Lymphaticos, Præstigiatos, Enthusiasticos, & Engastrimythos, qui morbum in ventre portantes, præsumuntur ibi habere etiam Dæmonium, & utroque impellente patiuntur alienationem mentis, & vaticinari solent, nescientes quid loquantur. XV. Dementia est eorum, qui à Tarantula commossi sunt; hi enim ab infania excusari non possunt ob saltationes, quas sine temporis, vel loci exceptione assument, denotantes mentem lætam habere; de quibus videndus Matthiolus in *Dioscor. lib. 2. cap. 56.* & Ardoinus de *Venenis lib. 8. cap. 5.* XVI. Amentia est in morti proximis, nam ex deficientia sensuum, deficit sapè intellectus, sicque multi in agonia positi insanire solent, loquentes inania, ac futilia; & de his Fœnutius de *Mom. temp. cap. 5.* & Zacchias d. tit. 1. q. 19. XVII. Alia est etiam stultitia in hypochondriacy, resultans ex melancholia gravi, qua ipsi sunt affecti, & in mentis alienationem trahuntur. De his Forestus lib. 10. *Observ. 11.* in *Schol.* XVIII. Et ultima species infantiæ est in mulieribus, præcipue Virginibus, patientibus uterinum furorem. De hac infania, & causa ipsius

ita loquitur Zacchias d. lib. 2. tit. 1. q. 22. num. 11. Est utriusque exaltatio cum delirio circa Venerem, & ad eam pertinentia; in eam enim adeo acutis stimulis exagitantur, ut in furorem agantur, garrula enim evadunt, & circa Venerem quamplurima effutiant. De hoc furore videndi Hucherus de Sterilitate lib. 2. cap. propr. & Varandus lib. 1. de Morbis mulier cap. 5. Scio Sanctimoniale, etiam Angelicæ vitæ, ac purissimæ conscientia, diu hoc uterino furore correptam; quæ eo fervescere, ita corpus suum contorquebat ut pedibus humeros tangeret, pluraque verba loqueretur indecentia; ac astantes famulas morderet, nesciens quid ageret, aut diceret. Cumque cessato furore usum rationis reassumeret, sentiens quid fecisset, amarè desolebat, ac veniam ab omnibus postulabat.

Hæ sunt præcipuæ, ac frequentiores insanæ, dementia, ac stultitiæ species; quibus nos miseri homines ob peccatum Adæ frequenter affligimur, & quas non raro Pastores animarum, alique Confessarii conspiciunt, dum ad visitandos infirmos vocantur. Igitur convertentes calamum ad secundam instantiam supra propositam, nunc decidere oportet, quomodo se gerere debeat Parochus, dum reperit infirmum dementem, circa administrandam eidem Extremam Unctionem. Etequidem videtur prima fronte dicendum, quod abstinere debeat ab hoc Sacramento ipsi dementi ministrando. Primò ex doctrina D. Thomæ in Supplem. 3. p. q. 32. art. 3. ubi habetur, quod Extrema Unctio non est conferenda nisi iis, qui actualiter usum rationis habent; ita ut cognoscant, & cum devotione hoc Sacramentum suscipiant. Sed qui sunt in stultitia, amentia, vel dementia actuali, ne agnoscunt, quid recipiant, neque devotionem habent. Ergo non videntur iniungendi. Secundo, quia Extrema Unctio dari non debet illi, in quo operari non potest suum primum effectum, qui quidem est roburare animum infirmi, ut valeat resistere demonis tentationibus. Sed infirmus detentus insanæ, furore, vel delirio non subjacet tentationibus diaboli. Ergo neque capax est roboris, ad resistendum illis. Hinc quidam pius vir dicebat, si Deus eidem concessisset, ut sibi modum moriendi eligeret, hunc esse electurum; videlicet ut receptis devotè Sacramentis Ecclesiæ, delirio, aut dementia afficeretur, ac sic delirans, & demens expiaret, nam, agebat, nihil in me diabolus posset tentationibus suis. Tertiò, quia ad recipiendum hoc Sacramentum debet præcedere instantia infirmi, & vocatio Presbyteri juxta D. Jacobi verba: *Infirmatur quis in vobis; inducat Presbyteros Ecclesiæ.* Et quartò, quia Extrema Unctio confert suum effectum mediante motu & devotione suscipientis; & utraque deficit in amente, ac delirante.

His tamen non obstantibus pro resolutione instantiæ distinguere solent DD. duos casus. Unus est, si infirmus dementia, delirio, vel furore detentus, ante huiusmodi miserabilem statum, potius fuerit usu rationis, & petierit saltem virtualiter Sacramenta Ecclesiæ, quæ ministrantur decessuris ex hac vita; Et in hoc casu conveniunt omnes Theologi, ac Canonistæ, esse ei ministrandam Extremam Unctionem, etiam si hic, & nunc sanam mentem non habeat; nullumque rationis indicium ostendat, & deducunt hanc conclusionem ex cap. *Qui recedunt.* ex cap. *His, qui.* & ex cap. *Agnovimus.* 26. q. 6. in quibus dicitur, quod si infirmus

Baptismum petat, vel Sacramentum Pœnitentiæ, deinde obmutescat nec possit amplius loqui, aut petere, est baptizandus, & absolvendus. Ergo idem dicendum est de amentibus, & furiosis in huiusmodi Sacramentis recipiendis, ac etiam in Extrema Unctione; in eo enim statu moraliter judicantur, in quo erant ante amentiam; non enim Divina pietati consentaneum est, ut in tali misero statu priventur tantò beneficio. Accedit, quod primarius Extremæ Unctionis effectus est non solum roburare contra tentationes diaboli, & ad tolerandas infirmitatis difficultates, sed præcipue remittere peccata venialia præteritæ vitæ; nec non mortalia inculpabiliter oblita, ut probavi supra Decif. 71. num. 21. & huius effectus amentes capaces sunt, esto quod solum attritionis actum ante amentiam emiserint de propriis peccatis. Ita Mastrius in 4. Sent. d. disp. 6. n. 109. & n. 126. ubi plures DD. citat, & Diana Coordinatus tom. 2. tract. 4. resol. 50. ubi alios cumulat; desumpta ex veteri part. 5. tract. 3. resol. 84. Barbosa de Parocho cap. 22. num. 31. quibus adhæret P. Gobatus d. tract. 8. an. 825. & seqq. & Tamburin. de Extr. Unct. cap. 2. §. 3. num. 4. Nec obstant argumenta supra in contrarium facta: non primum, quia quantum fieri potest expectanda est devotio in infirmo; ut cum reverentia recipiat hoc Sacramentum; sed ubi non est spes ut redeat ad mentem, non est privandus tanto bono, adeò ut si fureret, posset etiam ligari, ne aliquod inconveniens committeret in Sacerdotem, ut ajunt Diana ubi supra, & Mastrius num. 110. Non secundum, quia ut dictum est, si Extrema Unctio non operatur in amente robur contra tentationes diaboli, delere potest peccata venialia, ac etiam mortalia, inculpabiliter non confessa. Non tertium, quia sufficit virtualis instantia, & desiderium huius Sacramenti. Non quartum, quia motus devotionis actualis valet ad uberiores fructus Sacramenti consequendum, non autem ex necessitate, ut Sacramentum subsistat; quapropter in omnibus supradictis insanæ speciebus, si timor sit mortis, & spes deficiat, quod infirmus recuperet usum rationis, est ei ministranda Extrema Unctio ex concordia consensu omnium Doctorum.

Alter casus, quem DD. considerant, est, ubi infirmi sunt amentes, dementes, ac penitus stulti à nativitate; ita ut nullo unquam tempore habuerint usum rationis; & in hoc casu omnes concorditer tenent, non esse ministrandam Extremam Unctionem huiusmodi dementibus, ac stultis; ea ratione quia, cum nullum peccatum censeantur commisisse, neque subiacere tentationibus diaboli possint, nullum effectum in eis operaretur hoc Sacramentum, videlicet neque remissionem venialium, neque robur contra tentationes. Gobatus d. tr. 8. n. 825. & Mastrius disp. 6. n. 111. ubi ita scribit: *Patet discrimen inter adultos perpetuo amentes, & alios, qui aliquando rationis usum habuerunt; quoniam illi nullius horum effectuum, qui huius Sacramenti sunt, præcipui, capaces existunt, sicut isti. Non debet autem hoc Sacramentum illis conferri propter solum effectum secundarium, qui est corporis sanitas; siquidem non semper confertur, quando etiam adest rationis usus.* Idem docet Layman libr. 5. tract. 8. cap. 4. num. 3. in fine. *Verf. lis porro.*

Quod autem stulti à nativitate, atque perpetuo amentes, qui nunquam potius sunt usu rationis, nullum peccatum censeantur commisisse patet ex Scholasticorum doctrina, docentium, nullum esse peccatum

peccatum nisi voluntarium; ac perpetuo amentes deficientem in eis ratione, ac intellectu, non habent liberam voluntatem, qua possint peccare; ut docet probant Salmanticenses in *Cursu Theologico tom. 4. de Virtutibus, & peccatis tract. 13. disp. 10. dub. 2.* Neque officit, quod stulti, & amentes etiam à nativitate, ac perpetui videantur habere saltem imperfectam voluntatem, quam demonstrant in edendo, sedendo, sibi grata acceptando, pecunia refugiendo; & sic possint saltem peccare venialiter. Nam respondent iidem Salmanticenses d. dub. 2.

42 num. 68. his verbis: *Illæ (libertas voluntatis) quæ apparet in actionibus amentium, & puerorum ante usum rationis, nequaquam est vera libertas, sed similitudinaria, & apparens, ut quæ cernitur in actionibus aliquorum irrationabilium. Vera enim libertas sive physica, sive moralis, requirit, ut suppositum, in quo est, habeat verum dominium supra actionem liberam: sive hoc dominium sit in ipsa potentia elicitive actionis, sive in alia. Verum autem dominium non potest inveniri sine iudicio deliberato rationis, quod vel actu detur, vel saltem in potentia suo modo proxima, & expectata. Cum igitur amentes, pueri, & bruta neque habeant tale iudicium, neque potentiam expeditam ad illud eliciendum, consequens est, ut nullatenus vera libertate gaudeant; unde quicquid agunt, quantumvis ordinatum, & artificiosum videatur, agunt sine electione, ex solo instinctu naturæ, quod sequi, vel non sequi non subest eorum potestati; sed ubi apprehendunt aliquid ut bonum, & conveniens suæ naturæ, V. G. manducare, sedere, &c. necessario in id serantur: ubi vero apprehendunt aliquid ut malum, & disconveniens, necessario id refugunt. Nec concedenda est illis aliqua aliorum cognitio, aut magis discretiva inter bonum, & malum, quam prædictus instinctus, qui sicut non est indifferens in proponendo, sed determinatus à natura, ita non potest esse radix alicujus veræ libertatis. Igitur cum perpetuo amentes non habeant iudicium libertatem, neque liberam voluntatem circa actiones, nullum committere possunt peccatum; cumque peccata non habeant eis remittenda, Sacramentum Extremæ Unionis non est eis conferendum, cujus proprius, ac principalis effectus est reliquias peccatorum delere.*

Similiter ex defectu libertatis iudicii, & carentia usus rationis non possunt amentes consentire tentationibus diaboli; quia ex doctrina S. Thomæ 1. 2. q. 80. art. 3. Diabolus propria virtute, nisi refragetur à Deo, potest aliquem inducere ex necessitate ad faciendum aliquem actum, qui de suo genere peccatum est, non autem potest inducere necessitatem peccandi; quod patet ex hoc, quod homo motivo ad peccandum non resistit, nisi per rationem, cujus usum totaliter impedire potest movendo imaginationem, & appetitum sensitivum, sicut in arreptis patet; sed tunc ratione sic ligata (notet studiosus) quicquid homo agat non imputatur ei ad peccatum; sed si ratio non sit totaliter ligata, ex capite, qua est libera, potest resistere peccato, sicut supra dictum est. Unde manifestum est, quod diabolus nullo modo potest necessitatem inducere ad peccandum.

Porro quia difficile est reperiri amentem à nativitate, qui totaliter careat libertate mentis, & usu rationis, plures enim aliquando talem qualem ostendunt capacitatem mentis, quæ sufficere videtur saltem ad aliquod veniale peccatum committendum; putarem non inconveniens sequi opinionem Majoris, quem citat Gobatus d. tract. 8. n. 225. concedentis, posse ministrari Extremam Unionem etiam perpetuo amentibus, ac stultis à nativitate; quod ego ad proximum deducere sub conditione, si aliquam

Doct. Clericali Tom. I, Liber I.

culpam in vita tua decursu commissisti; sicut enim sub hac conditione potest dementibus dari absolutio Sacramentalis, si capax es; nullaque irrogatur injuria Sacramento, Gobatus de Sacram. Penit. tract. 7. a num. 600, & seqq. ita poterit iidem ministrari Sacramentum istud; & eo magis, si in amentiam incidissent in pupillari ætate, ut ratiocinatur idem Gobatus tract. 8. num. 828. de puella ingressa stultitiam anno decimo ætatis suæ, quæ in ea continuavitque ad septimum decimum annum, quo demens obiit; circa quam, etsi habito consilio prudentum, Parochus decreverit, non esse Oleo Sancto inungendam, subdit Gobatus, hujusmodi consilium sibi non placuisse; sed contrarium debuisse practitari pro illius animæ potentiori auxilio; quia, ut contestatur Joan. Sanci in Select. disp. 17. n. 17. quando vertitur dubium, an quid post baptismum fuerit adeptus aliquem usum rationis, seu aliquam cognitionem rerum supernaturalium, potest & ad augmentum gratiæ, & ad præliandum prælia Domini muniti hisce spiritualibus armis; cujus Sanci opinionem laudat etiam Tamburinus d. cap. 2. de Extr. Unct. §. 3. sub num. 3. Vers. Si dubitetur.

DECISIO LXXXI.

ARGUMENTUM.

Disputatur, quomodo contingat infirmos peccare, vel ex nimia negligentia, vel ex magna devotione erga Oleum Sanctum? Duo contraria Quæstia examinantur: Unum, an extet Præceptum obligans sub mortali recipere Extremam Unionem in periculosa infirmitate? Alterum, an sit licitum in eadem infirmitate pluries reiterare ipsam Unionem Extremam? Primum Quæsitum resolvitur negativè, tribus casibus exceptis. Secundum, perpenso prius Antiquorum usu, quatuor conclusionibus declaratur.

SUMMARIUM.

1. Præceptum an detur de suscipienda Extrema Unctione.
2. Verba D. Jacobi Infirmitas, quis, &c. an sint præceptiva Et num. 17.
3. Theodori Archiepiscopi Cantuariensis Anno 668. decretum de Extrema Unctione.
4. Cabilonenis Concilii decretum pro Unctione Extrema.
5. Debet esse verbum Præceptivum.
6. Sepultura Ecclesiastica privatur non inuncti Oleo Sancto.
7. Tridentini Concilii Confutatio contemptorum Extremæ Unionis.
8. Consuetudo universalis fidelium in unguendis infirmis Oleo Sancto.
9. Bedæ Ven. Unctio Extrema, & Mors.
10. S. Hunegundis Extrema Unctio, Mors & Sepultura.
11. Utilia animæ suæ quisque debet providere.
12. Extrema Unionis Sacramentum est proprium remedium pro moribundis.
13. Tentare Deum est expectare Messiem, & non seminasse.
14. Peccatum mortale est negligere Extremam Unionem. Contrarium num. 15.
16. Interdicti tempore non datur Extrema Unctio.
17. Obligatio Extremæ Unionis afficit Parochos, non Parochianos.
18. Consuetudo quando inducat obligationem?

A a

Æædia